

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:

НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24   **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ...	126
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ	128
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ВИДИ КОДИФІКАЦІЙНИХ АКТІВ	131
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	134
<i>Лисенко Ангеліна Володимирівна</i> НАНОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	137
<i>Odarii Viktor Vitaliiiovych</i> GRAUNDS OF ENFORCEMENT ACTIVITIES	140
<i>Шенцева Ольга Петрівна</i> ДІАЛОГ ТА ЗІТКНЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В ІНДУСЬКОМУ ПРАВІ	143

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК НА ВАЖКИХ РОБОТАХ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	146
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОПНИХ СУДІВ ЯК ФОРМИ НЕДЕРЖАВНИХ СУДІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО.	149
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ДИТИНА В ДЖЕРЕЛАХ ПРАВА ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО	151
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> ВПЛИВ ВІЗАНТІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ПРАВА КИЇВСЬКОЇ РУСІ	155
<i>Любичанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АВСТРІЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	158
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВОЛОСНИХ СУДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	160
<i>Artur Lis</i> KSIĘGA ELBŁĄSKA JAKO ŹRÓDŁO POZNANIA ŚREDNIOWIECZNYCH ZWYCZAJÓW KARNYCH NA ZIEMIACH POLSKICH.	164
<i>Marzena Dyjakowska</i> PROCES MICHAŁA PIEKARSKIEGO PRZED SĄDEM SEJMOWYM W 1620 R.	167

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АКТАМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ	172
<i>Афанасєва Мар'яна Володимирівна</i> ПОВОЄННІ ВИБОРИ: ГОЛОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЦІВ ЗА КОРДОНОМ	175
<i>Mishina Natalia</i> LA RÉINTÉGRATION DES ENFANTS DÉPORTÉS LORS DES CONFLITS ARMÉS: UN NOUVEAU CHAMP D'ACTION POUR LES AUTORITÉS LOCALES ET RÉGIONALES.	178
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> МІСЦЕ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖИТЕЛІВ (ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ) В СИСТЕМІ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ МІСЦЕВОЇ (ЛОКАЛЬНОЇ) ДЕМОКРАТІЇ УКРАЇНИ	181

ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Визначення антикорупційної політики в сучасній Україні є необхідним та актуальним з огляду на постійний розвиток як антикорупційних механізмів, так і суспільних відносин в цілому. В період здобуття незалежності України основна увага законодавця була приділена встановленню національної моделі впорядкування, з плином часу змінювались як завдання, так і способи їх досягнення. Не виключенням є антикорупційна сфера, яка характеризувалась на початку державотворення поверхневим регулюванням, а на сучасному етапі – масивом правових норм, які можуть в перспективі утворити окрему галузь антикорупційного права. Обрання Україною курсу на вступ до Європейського Союзу, дія правового режиму воєнного стану сформували якісно нове бачення як концепції «сучасної держави», так і антикорупційної політики. Розуміння процесу становлення та розвитку антикорупційної політики держави дозволить окреслити специфіку обрання сучасних антикорупційних інструментів та визначити подальші напрями її інтенсифікації.

Ретроспектива розвитку антикорупційної політики зовнішньо відображається, в першу чергу, у рішеннях, що мають юридичне значення. Так, основою застосування антикорупційних заходів як прояву антикорупційної політики послідовно виступали положення Законів України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про боротьбу з корупцією», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про запобігання корупції» (чинний станом на теперішній час).

У звіті з оцінки ефективності державної антикорупційної політики, підготовленому під керівництвом А. В. Волошиної, підкреслюється: «... хоча національне законодавство щодо запобігання та протидії корупції в Україні почало формуватися з 1995 року, то оновлення його змісту та узгодження з міжнародними стандартами розпочалося після 2000-х років» [1, с. 241]. Слід з цим погодитись, адже відповідно до статті 5 Конвенції ООН проти корупції 2005 року, кожна держава-учасниця зобов'язана формувати та реалізовувати ефективну і узгоджену антикорупційну політику, яка має ґрунтуватися на базових засадах її національної правової системи [2], таким чином опосередковуючи впровадження антикорупційної політики кожною правовою державою. Саме з того моменту, в Україні розпочався процес приділення уваги питанням антикорупційної політики.

Визначення «антикорупційної політики» в значенні Розпорядження Кабінету Міністрів України 2009 року «Про схвалення Зasad антикорупційної політики» розглядалося як сукупність правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших дій, спрямованих на формування системи попередження та протидії корупції, а також усунення причин її появи [3]. Наступним кроком ста-

ло прийняття Указу Президента «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки» [4]. Незважаючи на ухвалення ключового програмного документа в сфері боротьби з корупцією, брак послідовності в діях органів влади щодо його реалізації став однією з причин неналежного виконання Національної антикорупційної стратегії на 2011–2015 роки.

Аналіз розвитку антикорупційної політики засвідчує, що її праксеологічні основи сформувалися внаслідок масштабної реформи 2014–2018 років, яка стала результатом нового якісного етапу співпраці між Україною та Європейським Союзом [5]. Визначення пріоритетних напрямів антикорупційної політики України значною мірою ґрунтувалося на таких ключових положеннях: формування системи принципів, зокрема верховенства права, належного врядування, протидії корупції, боротьби з транснаціональною організованою злочинністю та тероризмом, а також підтримки сталого розвитку та ефективної багатосторонньої співпраці; орієнтація спільних зусиль на зміцнення судової системи, підвищення її ефективності, забезпечення незалежності та неупередженості суддів і протидію корупції; визнання необхідності розв'язання проблем корупції як у державному, так і в приватному секторах; а також на зобов'язанні щодо ефективної імплементації Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року разом із трьома Протоколами до неї, Конвенції ООН проти корупції 2003 року та інших відповідних міжнародних актів.

Після підписання Угоди про асоціацію, у національне антикорупційне законодавство було внесено ряд положень щодо забезпечення функціонування антикорупційної політики. Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки та Державна програма її реалізації становили змістовні програмні документи, що мали значний потенціал у сфері протидії корупції [6]. Разом з тим, через довгий процес створення антикорупційної інфраструктури (2014–2019 роки) та поступову втрату актуальності програмних документів реалізувати в повній мірі закладений потенціал не вдалось, що стало причиною несистемної та мало результативної антикорупційної роботи публічних органів.

Наприкінці 2017 року завершився період дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки. Проте нову антикорупційну стратегію довго не приймали. Незважаючи на позитивні зміни в аспекті нормативного забезпечення динаміки формування антикорупційної політики завдяки її періодичному оновленню, ці зміни не були реалізовані на практиці. Це підтверджують численні спроби актуалізувати її зміст.

Прийняття Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» ознаменувало потребу прийняття програми з її реалізації та актуалізувало проведення аналізу способів закріплення антикорупційної політики в цілому. Як наслідок, у 2023 році прийнято оновлену Державну антикорупційну програму як єдиний документ, що відображає сучасний стан реалізації засад антикорупційної політики на сучасному етапі [7; 8].

Таким чином, можемо констатувати, що антикорупційна політика сучасної держави зазнала змістовних якісних та кількісних змін на різних етапах держа-

вотворення. Можливо виокремити такі періоди її розвитку: 1) формування антикорупційної політики в окремих напрям державної політики (з моменту здобуття незалежності до періоду визнання міжнародних антикорупційних стандартів у 2009 році); 2) період формування перших антикорупційних стратегій та пошук їх оптимального змісту відповідно до актуальних соціально-політичних викликів (з 2009 по 2021 роки); 3) період переоцінки антикорупційної політики та виокремлення її національних особливостей з подальшою інтенсифікацією застосованих антикорупційних інструментів (з 2021 року по теперішній час).

Антикорупційна політика сучасної України є відображенням постійної роботи з її удосконалення та відповідності не лише міжнародним стандартам, але й викликам соціально-політичного буття в Українській державі.

Список використаних джерел:

1. Альтернативний звіт з оцінки ефективності державної антикорупційної політики / за заг. ред. А. В. Волошиної. Київ, 2015. 268 с.

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Міжнародний документ від 31.10.2003 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text

3. Про схвалення Зasad антикорупційної політики : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 р. № 1688-р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1688-2009-%D1%80#Text>

4. Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки : Указ Президента України від 21.10.2011 р. № 1001/2011. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011#Text>.

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

6. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 265. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF#n18>

7. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки : Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-18#Text>

8. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>

Ключові слова: антикорупційна політика, антикорупційна стратегія, сучасна Україна, становлення та розвиток, ретроспектива розвитку, періодизація розвитку.

Keywords: anti-corruption policy, anti-corruption strategy, modern Ukraine, formation and development, retrospective of development, periodization of development.